
Betrachtungen zur Deutung mancher Materialgattungen und Vorgänge der späten Bronze- und frühen Hallstattzeit*

Observații la interpretarea unor categorii și fenomene din Bronzul târziu și Hallstatt-ul timpuriu*

In memoriam Kurt HORED T

Valentin VASILIEV

Stichworte: späten Bronze, Bronzedepots, Chronologie, industrie, Hallstattzeit.

Cuvinte cheie: epoca bronzului, depozit de bronzuri, cronologie, industrie, Hallstatt.

Die vorliegende Arbeit bietet einige Betrachtungen zu Ideen (Theorien) in der archäologischen Literatur zur späten Bronze- und der ersten Eisenzeit. Da besonders Interpretations-, also Prinzipfragen behandelt werden, ist die Ausführung knapp und das Literaturverzeichnis auf das Notwendigste reduziert.

Wie bekannt bilden die Bronzedepots (von denen die meisten zufällig entdeckt wurden) immer eines der bevorzugten Forschungsziele für die besprochene Zeitspanne. Dies wird von den sehr zahlreichen Studien und Bänden belegt, in denen die Vielfalt der Aspekte dieser Depotfunde eingehend behandelt wurden.

Unser erstes Thema betrifft die Deutung der Bronzedepots.

Die Tatsache ist wohlbekannt, dass seit etwa fünfundzwanzig Jahren immer beharrlicher behauptet wurde, dass alle Bronzedepots, unabhängig von Größe, Zusammensetzung, Anzahl von Gegenständen, deren Erhaltungszustand und Gewicht, Votivdepots (Weihgaben) für die Götter darstellen. Darauf folgte ein neuer Impuls¹ und die Deutung der Depots

Lucrarea de față prezintă câteva reflecții asupra unor idei (teorii) susținute în literatura arheologică privind epoca târzie a bronzului și prima epocă a fierului. Deoarece vor fi avute în vedere mai ales probleme de interpretare, deci de principiu, expunerea va fi succintă, iar referirile bibliografice limitate la strictul necesar.

După cum se știe, depozitele de bronzuri (cea mai mare parte descoperite incidental) au reprezentat mereu unul din obiectivele predilecte ale cercetării privind intervalul de timp menționat. Faptul este probat de foarte numeroasele studii și volume în care au fost dezbătute amănunțit multitudinea aspectelor pe care le ridică aceste depozite.

Primul subiect pe care-l abordăm privește interpretarea depozitelor de bronzuri.

Este binecunoscut faptul că de circa 25 de ani s-a susținut tot mai insistent ideea după care toate depozitele de bronzuri, indiferent de mărime, compoziție, număr de piese, starea și greutatea lor reprezintă depuneri cu caracter votiv (ofrande) închinată divinităților. A venit apoi un nou impuls¹ și interpretarea depozitelor drept ofrande pentru divinități a devenit

* Die vorliegende Arbeit wurde ursprünglich für den Band Archäologische Beiträge. Gedenkschrift zum hundertsten Geburtstag von Kurt Horedt (Hrsg. S.

Lucrarea de față trebuia să apară în volumul Archäologische Beiträge. Gedankenschrift zum hundertsten Geburtstag von Kurt Horedt (Hrsg. S. Cociș), Cluj-Napoca,

Valentin VASILIEV, Cluj-Napoca

als Weihgaben wurde durch die Übertreibung und Verabsolutierung der Theorie zu einem Zwangsge-danken.

Um die Deutungen zu diskutieren, muss erstens festgehalten werden, dass unter den Funden eine sehr kleine Gruppe von Depots hervortritt, die als homogen beschrieben werden und die in der Regel aus einer einzigen Gattung von Stücken bestehen, die alle vollständig sind.

Zum Unterschied von den als homogen benann-ten enthält die überwiegende Mehrheit der Depots, manche davon groß und sehr groß, in beträchtlicher Anzahl unterschiedliche Gattungen von Gegenständen: Werkzeug, Waffen, Schmuck, Gußabfälle, Kupfer- oder Bronzebarren (d. h. Rohstoff). In der Regel werden diese Gattungen von vollständigen und frag-mentarischen Stücken vertreten.

Die Unterschiede zwischen den beiden Gruppen von Depots führt zu folgenden Feststellungen.

Die homogenen Depots gliedern sich durch ihre Kennzeichen – d.h. geringe Anzahl von Gegenständen, alle vollständig deponiert – vollkommen (und qualitativ) in den Begriff der Weihgabe – d. h. Geschenk, Huldigung usw. – für die Gottheit ein, wie auch in den Begriff “pars pro toto”, der suggeriert, dass die deponierte Gabe Teil eines Ganzen ist, d. h. eine Einheit (Einheiten), die eine Gattung (Gattungen) von Gegenständen vertritt.

Die anderen Depots, die die überwiegende Mehrheit bilden, enthalten in großer Anzahl verschiedene Gattungen von Gegenständen, vollständig und frag-mentarisch, einschließlich Bronzeabfälle und -barren; dies sind keine Weihgaben und können nicht als solche betrachtet werden. Der Grund dafür ist offen-sichtlich: das Vorkommen von gebrochenen Stücken und besonders von Abfällen, die Sakrileg und Blas-phemie bedeuten, beleidigen die Gottheit. Anders gesagt widersprechen die Depots mit solchem Inhalt dem Begriff der Weihgabe selbst.

Die besprochene Theorie widerspricht auch einer tiefgehenden weltlichen Motivation, u. zw. mit dem grundlegenden Instinkt der Menschheit, ihre Gü-ter zu bewahren und zu verwerten, besonders jene, die schwer erhältlich sind. Die noch sehr primitiven Werkzeuge und die schweren Arbeitsbedingungen (z. B. das Graben und der Transport des Erzes durch

Cociş), Cluj-Napoca, 2014 vorbereitet. Aus objektiven Gründen war ihr zeitgerechtes Einreichen nicht mög-lich. Sie wird im vorliegenden Bande zweisprachig veröffentlicht.

1 Hänsel 1997, 11-22.

practic obsedantă prin supralicitarea și absolutizarea teoriei.

Pentru a discuta de interpretare trebuie reținut mai întâi faptul că în cadrul descoperirilor se remar-că un grup foarte mic de depozite, numite omogene, care sunt constituite de regulă dintr-o singură cate-gorie cu un număr redus de piese, toate întregi.

Spre deosebire de cele numite omogene, marea majoritate a depozitelor, câteva mari și foarte mari, cuprind, în număr considerabil, diferite categorii de piese: unelte, arme, podoabe, reziduuri de turnare, turte de cupru sau bronz (adică materie primă). De regulă categoriile de piese sunt reprezentate de exem-plare întregi și fragmentate.

Conturarea deosebirilor dintre cele două grupe de depozite duce la următoarele constatări.

Depozitele denumite omogene, prin caracteristi-cile lor, adică număr redus de piese, și toate depuse întregi, se încadrează perfect (și calitativ) în noțiunea de ofrandă – adică dar, omagiu, etc – adusă divi-nității, precum și în conceptul “pars pro toto”, care sugerează că ofranda depusă este parte a unui întreg, adică o unitate (unități) reprezentând o categorie (ca-tegorii) de obiecte.

Celelalte depozite, aflate în majoritate zdrobitoa-re și care conțin în număr mare diverse categorii de piese, întregi și fragmentate, inclusiv deșeuri și tur-te de bronz, nu sunt și nu pot fi considerate votive. Motivul este evident: prezența pieselor rupte și mai ales a deșeurilor, semnificând sacrilegiu și blasfemie, aduce un afront divinității. Cu alte cuvinte, depozite-le cu un astfel de conținut contravin flagrant noțiunii de ofrandă.

Teoria în discuție intră în contradicție și cu o pro-fundă motivație profană, anume cu instinctul ances-tral al speciei umane de a păstra/prezerva și valori-fica bunurile, mai ales cele care se obțin foarte greu. Or, uneltele încă foarte primitive și condițiile infer-nale de lucru (de ex. săparea și transportul prin gale-rii foarte înguste a minereului, reducerea lui primară ș.a.) făceau ca randamentul, cu siguranță foarte mic, să se reflecte în valoarea fără îndoială ridicată a pie-selor realizate.

În concluzie, teoria menționată „transformă” omul epocii bronzului într-un adevărat Sisif, care, după un efort greu de imaginat, depunea ca ofrandă tot (sau aproape tot) ce rezulta din practicarea me-talurgiei bronzului. Desigur, este general acceptată

2014. Din motive obiective predarea ei la timp nu a fost posibilă. O publicăm în prezentul volum, bilingv.

1 Hänsel 1997, 11-22.